

Camí Ral. Via Augusta

L'Hospitalet de Llobregat

Ubicació

Comarca: Barcelonès
Lloc/Adreça: Carretera de la Bordeta, carrer de Barcelona
Alçada: 9

Coordenades:

Latitud: 41.3662
Longitud: 2.12203
UTM Est (X): 426571
UTM Nord (Y): 4579782

Classificació

Número de fitxa: 08101 - 469
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Obra civil
Estil / època: Antic Contemporani Medieval Modern
Segle: I-XXI
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Estructural
Titularitat: Pública
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dt., 24/04/2018 - 02:00

Descripció

En relació al traçat de la Via Augusta al pas pel Llobregat, Menéndez i Solias (1997) defensen que tant el Camí ral com el de Provençana responen a una mateixa xarxa de camins d'origen romà. Defensen que els dos camins són alternatius i complementaris i conformen la Via Augusta de Barcelona al Llobregat i a Martorell.

A la Plaça d'Espanya de Barcelona es localitza una important cruïlla de camins en època medieval, el Coll d'Inforcats, topònim derivat de "forca", que indicaria bifurcació de camí (no falta qui sosté que el nom es deu exclusivament al fet de que en aquest punt s'ajusticiaven els condemnats a la forca). En aquest indret existí posteriorment una creu molt important, la Creu Coberta. Des d'aquí es bifurcaven el Camí Ral per Esplugues, la Carretera de Santa Eulàlia de Provençana i alguns camins cap a Montjuïc, com la carretera del Port. En època romana, aquesta bifurcació ja devia existir, i és per on es creu que la Via Augusta es dividia en dos: el camí que anava per Esplugues i per la Vall de Verç (futur camí Ral), seguint l'eix de les actuals carreteres de la Creu Coberta i de Sants, i el camí que anava per Provençana (L'Hospitalet) i Cornellà, seguint l'actual carretera de la Bordeta. Ambdós ramals seguien rutes diferenciades fins a Sant Feliu de Llobregat.

Les rieres, que del Collserola es dirigien cap el mar, que travessava la Via en aquest primer tram (fins Inforcats) són la Rambla (riera de l'Areny, de Collserola o de Sant Miquel), torrents de la Creu d'en Malla i de Bargalló, riera de Magòria i riera de Valldonzella.

El camí que -fent marrada- anava d'Inforcats al Llobregat per Provençana ja estava en funcionament en època romana i seguia un itinerari una mica més llarg (2 km.) que la ruta del futur camí ral. Des de Barcelona es dirigia en línia recta cap a Cornellà i allí girava en angle recte, seguint el Llobregat, cap a Sant Feliu, on es retrobava amb l'altra via. Aquest camí es situava per sota de l'esglaó erosiu o talús de 15 m. d'alçada que configurava la "terra ferma", i per tant vorejava l'antiga línia de costa i l'estuari del Llobregat per la seva riba septentrional en època ibèrica i romana, ja que aquesta es trobava entre 250 m. i 500 m. de distància de l'esmentat talús.

El recorregut era el següent: carretera de La Bordeta, carrers Gavà i Constitució (dins el terme de Barcelona), i carretera de Santa Eulàlia i després de l'actual placa Mestre Clavé, carrer Major (dins el terme de l'Hospitalet). En aquest tram el camí tramuntava la riera Blanca, el Torrent Gornal (la Vall de Quart), el torrent de la Creu i la riera del Canyet o torrent d'Esplugues. També travessa l'antic camí que en època medieval anava de l'Hospitalet a Esplugues per l'actual Carrer Xipreret, i que molt probablement és un dels pocs decumani o eixos muntanya-mar de la centuriació romana que es conserven (PALET, 1997). Els jaciments que es troben al llarg del camí són la sitja de la Torrassa, la vil·la romana de Santa Eulàlia de Provençana (on aparegué el conegut cap de medusa, que devia pertànyer a un monument funerari situat justament al costat de la Via, com era freqüent en època romana), la possible sitja de la factoria Vanguard i la possible vil·la de la Torre Ubach.

Pel carrer Major de l'Hospitalet, a l'alçada de la Caserna de la Remunta, el camí entra en terme de Cornellà de Llobregat seguint l'actual carretera B-200 de Barcelona a Santa Creu de Calafell. La via, després de travessar la rambla Solanes i el torrent de la Gavarra, passa per l'actual nucli urbà de Cornellà.

Història

El mateix topònim Provençana pot confirmar la romanitat del camí, ja que podria tenir un origen antroponímic (de Proventius, que podria fer referència al propietari del fundus, Provius) (AEBISCHER, 1928) o referir-se a l'Ager Provincialis (terrenys públics de Barcino no centuriats, a l'extrem de la ciutat, que tindrien la seva correspondència a l'altre extrem del Pla, a Sant Martí de Provençals). Però tampoc és descartable una tercera teoria: que tant Provençana com Sant Martí de Provençals fossin noms alt medievals relacionats amb els pobladors occitans (provençals) que s'instal·laren al Pla de Barcelona en època carolíngia o en el segle X (MORÁN, 1980:106).

Bibliografia

AEBISCHER, Paul (1928). Études de toponymie Catalane. Memòries de l'Institut d'Estudis Catalans (secció filològica), I. Barcelona.

CARBONELL, Mn. Esteve (1949) .Esplugues de Llobregat: monografia històrica. Barcelona.

MENÉNDEZ, Xavier; SOLÍAS, Josep Maria (1997). La via Augusta de Barcelona a Martorell. dins CASTELLVÍ, G.; COMPS, J.P.; KOTARBA, J.; PEZIN, A, (EDS.) Voies romanes du Rhône à l'Êbre: Via Domitia et Via Augusta. DOCUMENTS D'ARCHÉOLOGIE FRANÇAISE (DAF) núm. 61. Ministère de la Culture - CNRS. Paris, 1997.(pp. 157-167).

MORÁN I OCERANJAUREGUI, Josep (1980). Toponímia del Pla de Barcelona. Homenatge a J.M. Casacuberta, I. Pp. 103 -115. Montserrat.

MORÀN, Josep (1982). Els noms de lloc al Baix Llobregat; dins I Jornades d'estudi sobre el Baix Llobregat. Centre d'Estudis Comarcals del B.Ll. Sant Feliu de Llobregat.

PALET I MARTÍNEZ, JOSEP MA. (1997). Estudi territorial del Pla de Barcelona. Estructuració i evolució del territori entre l'època ibero-romana i l'alt medieval. Segles II -I aC. - X-XI dC. Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona, 1. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. ICUB. Ajuntament de Barcelona.

SANAHUJA i TORRES, Dolors; VILARDELL I TARRUELLA, Roser (1984). Aproximación a la historia d'Esplugues de Llobregat. Ajuntament d'Esplugues. Esplugues de Llobregat.